

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи)
(реєстр. № 6396 від 19 квітня 2017 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 05 грудня 2017 року (протокол № 66) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (реєстр. № 6396 від 19 квітня 2017 року), поданий народним депутатом України Голубовим Д.І. (далі – Законопроект).

Згідно із пояснювальною запискою до Законопроекту його метою є посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Автору Законопроекту видається абсолютно неприйнятним становище, коли мінімальний термін покарання за наругу над статевою свободою людини (згвалтування) становить лише три роки позбавлення волі.

Законопроектом передбачається збільшення як мінімальних, так і максимальних санкцій відповідних норм Кримінального кодексу України, які встановлюють кримінальну відповідальність за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Загалом пропонуються зміни щодо одинадцяти санкційних норм у всіх п'яти відповідних статтях Розділу IV Кримінального кодексу України («Згвалтування», «Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом», «Примушування до вступу в статевий зв'язок», «Статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості» та «Розбещення неповнолітніх»).

Прийняття Законопроекту, за твердженням його автора, дасть змогу підвищити ефективність профілактичних заходів в питаннях захисту статевої свободи та статевої недоторканості осіб та створить додатковий механізм запобігання подібним злочинам.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю (стаття 1, частина перша статті 3); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є її головним обов'язком (частина друга статті 3), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах; права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними; громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (стаття 21, частина перша статті 24 Основного Закону України).

Рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина. Загальні положення щодо права кожного на життя, свободу та тілесну недоторканість, заборона тортур або жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує його гідність, поводження і покарання; безпідставного втручання в особисте та сімейне життя, дискримінації за будь-якою ознакою отримали міжнародне визнання та закріплення в базових документах ООН з прав людини: Загальній декларації прав людини (1948 р.), Міжнародному пакті про громадянські та політичні права (1966 р.), Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) та факультативних протоколах до неї, Конвенції ООН про права інвалідів (2006 р.). Усі ці міжнародно-правові договори визнано Україною. Вони мають обов'язкову юридичну силу. Зміст базових категорій, що закладені в міжнародно-правових актах, конкретизується на рівні національного законодавства, а також прецедентним правом Європейського суду з прав людини. Законом України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" практика Європейського суду з прав людини, тобто його прецедентне право, офіційно визнана джерелом права України (стаття 17 Закону).

У рішенні у справі М. С. проти Болгарії (M.C. v. Bulgaria) від 04 грудня 2003 року (заява № 39272/98) Європейський суд з прав людини наголосив, що позитивні обов'язки держави безпосередньо впливають із передбаченого статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права на реальне забезпечення поваги до приватного життя; ці обов'язки можуть означати необхідність вжиття заходів навіть у сфері стосунків між людьми.

Хоча вибір засобів для забезпечення дотримання вимог статті 8 у сфері захисту проти актів з боку фізичних осіб у принципі перебуває в межах свободи розсуду держави, ефективне запобігання таким серйозним злочинам, як зґвалтування, що загрожують основоположним цінностям і найважливішим аспектам приватного життя, вимагає наявності дієвих кримінально-правових норм. Суд дійшов висновку, що зі статей 3 і 8 Конвенції безпосередньо впливає позитивний обов'язок держав запровадити кримінально-правові норми, які ефективно забезпечують покарання за зґвалтування, а також застосовувати їх на практиці, вдаючись до ефективного розслідування і судового переслідування в таких випадках (пункти 150, 153).

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи є посяганнями на особистість і пов'язані з грубими порушеннями норм суспільної моралі, тому кримінальним законодавством за їх вчинення передбачено покарання. Статеві злочини характеризуються аморальністю та цинічністю дій винних осіб, принижують честь і гідність потерпілої особи та можуть завдати значної шкоди здоров'ю.

Надзвичайно небезпечні статеві злочини проти неповнолітніх, вони посягають на їх статеvu недоторканність та нормальний статевий розвиток. Такі злочини часто призводять до глибоких душевних травм у потерпілих осіб, штовхають їх до аморального способу життя.

Відповідно до Конституції України дитинство охороняється державою (частина третя статті 51); будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом (частина друга статті 52).

Статтею 9 Основного Закону визначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

У цьому контексті основні положення Законопроекту узгоджуються з міжнародними зобов'язаннями України.

У Декларації прав дитини (Резолюція 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року) зазначено, що дитина, внаслідок її фізичної і розумової незрілості, потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист. Також Конвенцією про права дитини закріплено обов'язок держави-учасниці вживати всіх необхідних заходів законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину (частина перша статті 19).

Про єдність стандартів ООН та Ради Європи у сфері протидії жорстокому поводженню з дітьми свідчить той факт, що Європейський суд з прав людини розпочав у своїх рішеннях посиляється, зокрема, на Конвенцію ООН про права дитини. У рішенні в справі «А. проти Сполученого Королівства» (A v. The

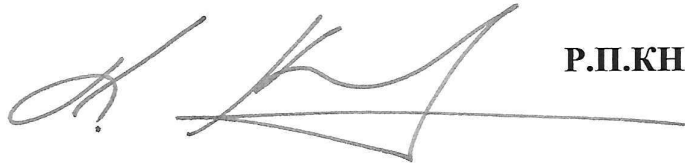
United Kingdom) від 23 вересня 1998 року Суд посилається безпосередньо на статті 19 та 37 Конвенції ООН про права дитини, та рекомендує державам здійснювати захист дітей, які перебувають під опікою батьків або інших осіб, від «усіх форм фізичного та психічного насильства, включаючи дії сексуального характеру». У цьому рішенні Суд однозначно вказує що діти та інші вразливі категорії осіб, мають право на державний захист у формі ефективного стримування проти таких серйозних посягань на особисту недоторканість (пункт 22).

Відповідно до пунктів 1, 22 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; діяння, які є злочинами, та відповідальність за них.

Зважаючи на зазначене, а також те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства узгоджується з нормами Конституції України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до розділу IV Кримінального кодексу України (щодо посилення кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (реєстр. № 6396 від 19 квітня 2017 року), поданий народним депутатом України Голубовим Д.І., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П.КНЯЗЕВИЧ